
Kalandozás az időben

Az integrált művészeti nevelés lehetőségei az érdi Csuka Zoltán Városi Könyvtárban
Hat részből álló foglalkozássorozat és a róla készült kiadvány

◆ Nida Judit

A foglalkozássorozat megszervezésére és lebonyolítására, valamint a kiadvány megjelentetésére a Társadalmi Megújulás Operatív Program „Tudásdepó-Expressz” – a könyvtári hálózat nonformális és informális képzési szerepének erősítése az élethosszig tartó tanulás érdekében című pályázat keretében, a „Pest megyei tudásexpressz” rendezvénysorozat részeként került sor, melynek alapvető célja a könyvtárak és iskolák együttműködése a tanulásért, az olvasásért és a digitális kompetenciáért.

A program 2009. szeptembere és 2010 júniusa között zajlott, és legfontosabb feladata az volt, hogy fejlessze a célcsoport tanulóinak olvasási kultúráját, interdiszciplináris szemléletmódját, megismertesse velük a könyvtár adta széleskörű lehetőségeket. Pozitív élményeken keresztül tudatosítsa bennük, hogy a könyv, az olvasás – és ezek kapcsán a könyvtár – segítők lehet mindennapjaikban.

A résztvevő gyermekek egy része hátrányos, néha halmozottan hátrányos helyzetű volt, egy részük speciális nevelési igényű is. Ők azok, akik családi hátterük vagy fogyatékoságuk okán segítségre szorulnak abban, hogy olvasóvá, könyvtárlátogatóvá váljanak.

A program megvalósítása kapcsán készülő kiadvánnyal, a foglalkozás-sorozat részletes leírásával azt szerettük volna elérni, hogy segítségükkel a program adaptálható legyen a megye (és bármely más település) könyvtárai, könyvtárosai, pedagógusai számára, ezzel is támogatva környezetünk hátrányos helyzetű gyermekeinek társadalmi integrációját, felzárkózását.

A program résztvevői:

a. Intézmények:

- az érdi Csuka Zoltán Városi Könyvtár,
- speciális nevelési igényű gyermekekkel foglalkozó iskola, vagy csoport,
(az érdi Móra Ferenc Általános Iskola)

– hagyományos általános iskolai csoport (az érdi Bolyai Általános Iskolából, 4. osztályosok).

b. Személyek: a könyvtár gyermek és zenei részlegének könyvtárosai, valamint a megjelölt iskolákból egy gyógypedagógus és egy iskolai könyvtáros-pedagógus.

c. Résztvevő korcsoport: 8–12 évesek. Években és nem iskolai osztályokban határoztuk meg a célcsoport tanulóinak korát, hiszen a speciális nevelési igényű gyermekekkel foglalkozó iskolák különböző osztályaiban a tanulók életkora gyakran nem azonos a megszokott általános iskolaival.

d. Az egyes foglalkozásokon részt vevő tanulók száma 20–25 fő, helyszíne a könyvtár gyermek-, illetve zenei részlege, a foglalkozások időtartama 90–100 perc.

Céljaink megvalósítására foglalkozássorozat keretében került sor, melynek a következő címet adtuk: „*Kalandozások az időben*”. Minden alkalommal elutaztunk egy-egy történelmi korba, és az adott korszak érdekességei között kutakodtunk a könyvtár adta lehetőségek segítségével. A foglalkozások fontos részét képezték a néprajzi, nemzeti hagyományokra épülő vonatkozások, melyeken keresztül a nemzeti kultúra alapjaiból is ízelítőt adhattunk. Nem konkrét történelmi ismeretek oktatására törekedtünk, hiszen a választott korosztály még nem is tanulta ezt a tantárgyat az iskolai oktatás keretei között, hanem azt szerettük volna elérni, hogy a történelmi korokat eszközként kezelve, változatos feladatok, játékok segítségével felélesszük a gyerekek kíváncsiságát a művészetek iránt, és hogy pozitív élményeket szerezve jól érezzék magukat a könyvtárban.

A foglalkozások összeállításának legfontosabb szempontjai voltak:

- Olvasás- és könyvközpontúság: könyves környezetben, az adott témához kapcsolódó könyvek kézbevétele, egyes részletek felolvasása része volt minden találkozáson

KALANDOZÁS AZ IDŐBEN

Az integrált művészeti nevelés lehetőségei a könyvtárban

– Élmények nyújtása: a gyermekek gondolkodására, kreativitására építve szórakoztató formában ismerkedtünk az egyes korszakok érdekességeivel, jellemzőivel

– Integráció: ép és sérült, különböző környezetből érkező, különböző jellegű hátrányokkal küzdő gyermekek együttes, fejlesztő együttműködése, közös cselekvése volt a cél

– Komplexitás (tartalmi és fejlesztésbeni); tartalmi: az egyes témakörök feldolgozása (történelem, természetismeret, zenetörténet,

képzőművészet, irodalom, viselkedéstörténet, híriéne); fejlesztésbeni: olvasási készség, íráskészség finommotorika, képzelőerő, csapatmunka, manuális készség. Az olvasás, a könyvek szerepének hangsúlyozása mellett szerepet kapott a zenei ismeretek terjesztése, a zenei képességek fejlesztése. Kihasználtuk a játék- és dokumentumfilmek által adott lehetőségeket. A kézműves, rajzos elemek beépítésével szerzett örömeink, sikerméremények kiváló teret biztosítottak a személyiségfejlesztésnek. Építetünk a célcsoport tagjainak természetes, gyakran különleges adottságaira, képességeire, úgymint: az átlagostól eltérő ritmusérzék, zenei érzékenység, a ha-

gyományostól eltérő színvilág stb.

– Interaktivitás: minden foglalkozás közös cselekvésen és nem direkt ismeretközlésen alapult. A gyermekek aktív tevékenysége révén alakult ki a találkozó szellemi és tárgyi eredménye. Célul tűztük ki, hogy a résztvevők minden foglalkozás végén hazavihessenek magukkal valamilyen saját kezűleg készített, az adott történelmi korszakra jellemző „alkotást”, ezen keresztül is üzenetünk a szülőknek, tudatosítva bennük tevékenységünk hasznos voltát.

Tematikus beosztásunk, ütemtervünk a következő volt:

1. foglalkozás: Óskor (2009. október)
2. foglalkozás: Ókor (2009. november)
3. foglalkozás: Középkor – egyetemes, korai (2010. január)
4. foglalkozás: Középkor – magyar, Mátyás király kora (2010. február)
5. foglalkozás: Magyar reformkor (2010. március)

6. foglalkozás: Múltból a jövőbe: összefoglalás a néprajzi elemek hangsúlyozásával, kitekintés a jövőbe (2010. április)

A gyakorlati megvalósítás a következőképpen zajlott: minden foglalkozásnak megvolt a felelőse, aki összeállította, majd levezette azt, de a programban részt vevő többi könyvtáros-pedagógus folyamatosan segítette, kiegészítette a munkáját. A tervezés során a zenei könyvtáros zenei anyagot válogatott, a gyermekkönyvtáros könyveket stb. A foglalkozás levezetésekor is együtt dolgoztunk, mindenki besegített, amikor szükség volt rá: énekhanggal, a manuális feladatoknál a gyermekek munkájának irányításával, tánctanítással stb. Ezzel a közös munkával együtt minden téma felelőse – természetesen a kialakított alapelvek figyelembe vételével – saját egyéniségének megfelelően alakította a foglalkozását, és ez a kiadványban megjelentetett forgatókönyveken is látszik. Mindannyiunk tapasztalata az volt, hogy minél több mozgásos vagy manuális cselekvést igénylő feladatot adtunk a gyerekeknek, annál jobban élvezték a találkozót. A direkt ismeretközlést és az

„asztalnál ülős kérdés-felelet” részeket igyekeztünk minél rövidebbre fogni. A foglalkozások elég hosszúak, tehát minden esetben szükség volt szünet-szünetek-levegőzés beiktatására, hogy ez mikor, a találkozó melyik pontján került sorra, azt mindig az adott gyerekcsapat tűrőképessége határozta meg.

Foglalkozásaink sikerességét bizonyította, hogy a második alkalomtól az iskolákban az osztályokat tanító pedagógusok jutalomként kezelték a kalandozásokon való részvételt jogát.

A kiadvány a rövid elméleti bevezető, célmeghatározás leírása után tartalmazza a hat foglalkozás forgatókönyvét, melyekben részletesen leírtuk az egyes feladatok, játékok menetét, és fényképekkel igyekeztünk illusztrálni, mit és hogyan valósítottunk meg. Minden találkozó leírása után közlünk rövid irodalomjegyzéket, valamint a felhasznált zenei és filmes részletek felsorolását is.

Az egész programsorozat tapasztalatainak összefoglalásakor két nagyon fontos dolgot kell kiemelni. Az egyik, hogy csakis a részt vevő iskolák és pedagógusok közreműködésével, segítségével valósulhatott meg – gyerekek kiválogatása, könyvtárba kísérete, és természetesen a foglalkozások konkrét összeállítása, levezetése, a könyvtárosok pedagógia módszerekkel való „megtámogatása” stb. A másik, hogy hihetetlen nagy örömet okozott nekünk a közös munka, a gyerekekkel és az egymással való játékok, kalandozások. Jó szívvel merem ajánlani kis kötetünket és a benne lévő foglalkozássorozatot minden érdeklődőnek! ■

